

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

Ὁ πειρασμὸς τῆς νοσταλγίας

Σημειώσεις καθημερινότητας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΙΧΛΗ

Μια πρωτόστερη σημείωση

Δέν θέλω νά ἀναλογίζομαι συνεχῶς τὰ περασμένα. Προσπαθῶ νά στρέφω τήν προσοχή μου στὰ ὅσα συμβαίνουν τώρα. Ὅμως ὕστερα ἀπό λίγο ἀρχίζουν κι αὐτὰ νά βυθίζονται στοῦ παρελθόν. Ὅποτε αἰσθάνομαι πῶς καλύτερα νά μὴν τ' ἀφήσω νά χαθοῦν. Ἐτσι, προσπαθῶ νά κρατήσω στήν ἐπιφάνεια τὰ ὅσα ζήσαμε, τὰ ὅσα ἔζησα, ἀκόμα ὡς προχτές. Κι ἀσήμαντα ἂν εἶναι, ρίχνουν κάποιο φῶς στὰ σημερινά. Πάντως, ὅταν τὰ ἀφηγοῦμαι, τὰ πιὸ μύχια τὰ λέω κάπως παραλλαγμένα. Τὰ πιὸ ἐπικίνδυνα τὰ κρατάω γιὰ μένα.

Ἀθήνα, 21 Ὀκτωβρίου 2009

Ένας ηλικιωμένος συγγραφέας περισσότερο αναστοχάζεται τα προηγούμενα βιώματά του παρά αποκτᾶ καινούργια. Ένας νέος συγγραφέας με νέα βιώματα κατορθώνει πολλές φορές να τα αποδώσει, ἴσως χωρίς αναστοχασμὸ ἀλλὰ με τρομερὴ ἀμεσότητα. Αὐτὴ τὴν ἀμεσότητα πολὺ δύσκολα τὴν ξαναβρίσκει ἓνας ηλικιωμένος συγγραφέας.

*

Ἡ ἀπεικόνιση τοῦ κοινοῦ μας μέλλοντος ἀπὸ ὀρισμένους λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες πολλὲς φορές τοὺς βοηθάει νὰ βελτιώσουν τὸ δικό τους παρόν.

*

Σχεδὸν κάθε μυθιστόρημα, ἀκόμα κι ἓνα μὴ ρεαλιστικό, μοιάζει με τὸν Ἀστικὸ Κώδικα. Καταγράφει περιστατικὰ ποὺ ἀναφέρονται κυρίως στὸν ἰδιωτικὸ βίον, προσδιορίζει τὰ ὄριά τους, ρυθμίζει τίς σχέσεις ἐκείνων ποὺ τὰ δημιουργοῦν ἢ τὰ ὑφίστανται. Καὶ ἰσχύει μέχρις ὅτου τροποποιηθεῖ ἀπὸ τὸ ἐπόμενο μυθιστόρημα.

1992

[...]

Μὲ τὴν ἐμπέδωση τῆς δημοκρατίας οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔγιναν πιὸ ἠθικοί, ὅπως φαντάζονταν ἀρκετοί. Οὔτε ὅμως ἔγιναν πιὸ ἀνήθικοι, ὅπως καταγγέλλουν τώρα ἄλλοι. Ἀπλῶς ἡ διαφθορά, ἀπὸ ἀποκλειστικὸ προνόμιο τῶν λίγων, ποὺ ἦταν παλιότερα, ἔγινε τώρα κεκτημένο δικαίωμα τῶν πολλῶν.

Σύρος, 17 Ἰουλίου 1992

*

Μέσα σὲ τί ἐρημιὰ ζοῦνε αὐτοὶ ποὺ πιστεύουν πὼς ἔχουν πάντα δίκιο. Καὶ σὲ τί κατάθλιψη βυθίζονται ἐκεῖνοι ποὺ φοβοῦνται πὼς ἔχουν διαρκῶς ἄδικο.

*

Μᾶς βρίσκει στὸν Μόλυβο μιὰ παλιὰ φίλη ἀπὸ τὴν UNESCO, ποὺ τὴ συνοδεύει ἕνας Γάλλος γιατρός. Ταξιδεύουν μ' ἕνα σκάφος στὸ Αἰγαῖο καὶ ἤρθαν ὡς ἐδῶ γιὰ νὰ μᾶς δοῦν. Ὁ γιατρός ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει, ἔχει πράγματα νὰ πεῖ, κουβεντιάζουμε γιὰ ὅλα. Κάποια στιγμή μᾶς λέει: «Αὐτὸ ποὺ ὀνομάζουμε “μαλακία” (connerie) εἶναι φαινόμενο ποὺ δὲν ἐκδηλώνεται στὸ ἐπίπεδο τῆς νοημοσύνης, ὅπως νομίζουμε. Ἐκδηλώνεται στὸ ἐπίπεδο τῆς συμπεριφορᾶς». Αὐτὴ ἡ σκέψη μὲ βοηθάει νὰ καταλάβω ἐπιτέλους πῶς τόσοι ἔξυπνοι ἄνθρωποι, κυρίως πολιτικοί, κάνουν μαλακίες. Φυσικὰ μᾶς ἀρέσει νὰ νομίζουμε πῶς ἐμεῖς ἐξαιρούμαστε. Κρίμα ποὺ ἔχω ξεχάσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Γάλλου γιατροῦ.

Μόλυβος, 18 Αὐγούστου 1992

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ

2000

[...]

Αὐτοὶ ποὺ χάριη στὴ δημοκρατία ἀπέκτησαν πρόσβαση στὴ γνώση ἀλλὰ δὲν καταβάλλουν τὸν κόπο ποὺ χρειάζεται γιὰ νὰ τὴν ἀρτιώσουν δημιουργοῦν περιοχὲς ἡμιμάθειας οἱ ὁποῖες ἀσκοῦν μιὰν ἀφανῆ ἐξουσία. Καὶ μαζὶ ἐνισχύουν τὴν περιχαρακωσὴ κάποιων κέντρων ὑψηλῆς γνώσης ποὺ ἀσκοῦν μιὰν ἐμφανῆ ἐξουσία.

Ἀθήνα, 30 Νοεμβρίου 2000

2006

[...]

Τὸ νὰ μένεις μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα μπροστὰ στὰ
ὅσα ἀπίθανα συμβαίνουν γύρω σου ἔχει δύο καλὰ:

Πρῶτον, τὸ ὅτι φχαριστιέσαι ποὺ μπορεῖς ἀκό-
μα νὰ ἐκπλήσσεσαι.

Δεύτερον, τὸ ὅτι ἐλπίζεις πὼς κάποτε θὰ πάψεις
νὰ εἶσαι ἀφελής.

Ἔχει ὅμως κι ἓνα κακό: τὸ ὅτι μπορεῖ νὰ χάψεις
μιὰ μύγα.

